

Stanovisko ČMKOS k zákonu o tzv. „finanční ústavě“

Na jednání Rady hospodářské a sociální dohody (RHSD) dne 20. prosince 2012 byl vládou předložen návrh zákona o tzv. finanční ústavě. Při samotném jednání RHSD byl tento bod programu stažen s tím, že bude projednán samostatně do konce ledna. Toto jednání se již neuskutečnilo.

Vláda ústy premiéra P. Nečase na předsednictvu RHSD sociálním partnerům slíbila, že v tripartitě bude návrh „finanční ústavy“ řádně projednán v termínu mezi prvním a druhým čtením v Parlamentu ČR.

ČMKOS proto považuje za nutné připomenout své původní stanovisko k tomuto zákonu, neboť je přesvědčena, že jeho přijetím by došlo k dalšímu zhoršení jak hospodářské, tak sociální situace v České republice.

*

*

*

V Praze dne 18. prosince 2012

Stanovisko ČMKOS k materiálu „Ústavní zákon o rozpočtové odpovědnosti“

(Pro jednání tripartity dne 20. prosince 2012)

Obecně

Úvodem je třeba říci, že návrh ústavního zákona je předkládán bez návrhu prováděcího zákona, na který se návrh ústavního zákona odvolává.¹ Podle našeho názoru je to naprosto nepřijatelné. Již samotný tento fakt nás vede k přesvědčení, že takto podaný návrh nelze se vši vážností vůbec projednávat a je nutno ho odložit.²

I přes tuto zásadní připomínku považujeme v současné době za velmi důležité vyjádřit se k základní filozofii předkládaného zákona.

Není to také poprvé, kdy se v české politice rodí myšlenka na uzákonění rozpočtové politiky. Již v první polovině devadesátých let přišla tehdy vládní ODS s myšlenkou o „věčné vyrovnanosti státního rozpočtu“, kterou chtěla zavést příslušným zákonem. Také to tehdy bylo po zásluze odmítnuto.

¹ Formálně – přijímat změnu ústavy, aniž by byl znám prováděcí zákon, je velmi problematické – to dokazuje přímá volba prezidenta. V prováděcím zákonu ještě může být skryto mnoho dalších nejasností, resp. „podvodních kamenů“, kde se teprve ukáže, co kdo tímto zákonem zamýšlí.

² Navíc je nutno poznamenat, že tento klíčový dokument nebyl řádně projednán. Především vůbec nebyl projednáván na pracovním týmu pro hospodářskou politiku, kam v prvé řadě patří.

Za prvé - ČMKOS považuje skutečnou nápravu veřejných financí a jejich dlouhodobou udržitelnost vedle naprosto nezbytné podpory ekonomického růstu za jeden ze základních úkolů hospodářské politiky státu. Má však zásadní výhrady k politice současných pravicových vlád, které „pod heslem nápravy veřejných financí“ situaci v české ekonomice ve skutečnosti zhoršují. Základní kontury své představy nápravy veřejných financí předložila ČMKOS ve svém dokumentu Vize ČMKOS 2012.

Za druhé - ČMKOS je přesvědčena, že se návrh ústavního zákona nedá posuzovat sám o sobě bez jasného a zřetelného ukotvení v současné realitě vývoje veřejných financí a státního dluhu. A zde situace není nijak dobrá. Po završení osmi let vlády „rozpočtově zodpovědných“ pravicových koalic se státní dluh České republiky zvýší na dvojnásobek výchozí hodnoty (na cca 1,9 bil. Kč).

V oblasti veřejných financí dokázala do roku 2006 současná vládní koalice - která se mezitím přejmenovala, ale tvoří ji stále stejní politici – beze zbytku vyčerpat rozpočtové rezervy (cca 180 mld. Kč), které zdělala od předchozích vlád. Stále zřetelněji se ukazuje fakt, že rozpočtový proces v České republice je nekvalitně řízen, plánován a kontrolován. Jsou sestavovány rozpočty postavené na stále fiktivnějších příjmech. Místo koncepční dlouhodobé rozpočtové politiky se pak „řídí“ veřejné finance České republiky „ze dne na den“ ad hoc rozpočtovými balíčky kombinovanými s průběžnými škrty na výdajové straně státního rozpočtu. (Je výmluvné, že právě o škrtech a jen o škrtech také mluví navržená „finanční ústava“.)

Škrty, které neznamenají nic jiného než výrazný nárůst skrytých dluhů. Těmi je dnes poznamenána celá infrastruktura českého státu – obranou a bezpečností počínaje přes zdravotnictví, školství, kulturu, ochranu životního prostředí až například po dopravní infrastrukturu. Vytváří se však dluhy i na životní úrovni většiny českých občanů.

Veřejné finance se při neschopnosti potlačit všudypřítomnou korupci a při zjevně nekvalitním plánování a řízení procesů v oblasti veřejných financí (především v klíčovém státním rozpočtu) opět „napravují“ nejjednodušším způsobem – snižováním životní úrovně českých občanů: zaměstnanců (především z rozpočtové a příspěvkové sféry), důchodců, nezaměstnaných, nemocných, nízkopříjmových sociálně potřebných rodin. To je pro ČMKOS naprosto nepřijatelné.

Na to, aby současná vládní garnitura prokázala svůj opravdový zájem o nápravu veřejných financí, na zavedení jednoduchého pořádku na výdajovou i příjmovou stranu veřejných rozpočtů, měla přitom dost času,

- měla dost času na to, aby zásadním způsobem zasáhla proti rozbujelým daňovým únikům, korupci, práci na černo, praní špinavých peněz a dalším negativním jevům,
- měla dost času na to, aby odstranila z našeho daňového systému privilegia určená pro nejrůznější zájmové skupiny a jednotlivce, privilegia být zdaněn méně než ostatní,
- měla dost času na to, aby provedla podrobný audit veřejných výdajů a nastolila ve veřejných výdajích elementární pravidla efektivnosti, v některých částech dokonce jen pouhý pořádek. (To se týká také mzdových výdajů placených z veřejných zdrojů vč. auditu přiměřenosti odměňování některých státních úředníků.)

Současná vládní koalice měla dost času k nápravě veřejných financí a neudělala v podstatě nic. Na žádné z těchto podle ČMKOS zásadních opatření, současná vláda nepotřebovala a nepotřebuje ani „finanční ústavu“ ani „Národní rozpočtovou radu“.

Za třetí – se znalostí vývoje v oblasti veřejných rozpočtů, se znalostí zásadního rozporu mezi deklarovanými „cíli“ této koalice a realitou se neodbytně vynořuje otázka: Jakému účelu má sloužit tato „finanční ústava“? Nejde jen licoměrnou hru? Není účelem „svatého boje“ za „finanční ústavu“ přesvědčit opět obyvatelstvo o tom, že tato vládní koalice to myslí s veřejnými financemi dobře (když už je nemůže přesvědčit skutečnými úspěchy)?

Nebo si již současná vládní koalice připravuje předpolí pro to, aby z „opozičních lavic“ prostřednictvím účelového dodržování ústavy dále prosazovala zásadně antirůstovou politiku rozpočtových škrtů, která přivedla ČR do hluboké ekonomické a sociální krize? O účelovém dodržování ústavy mluvíme zcela záměrně a připomínáme, že ČMKOS opakovaně v minulosti vystupovala proti institutu nucené práce pro žadatele o dávky v nezaměstnanosti zavedenou současnou vládní koalicí s tím, že je v rozporu s Ústavou. Vláda po celou dobu tvrdila opak. Ústavní soud pak nucenou práci zrušil jako protiústavní.

I v současném návrhu zákona spatřujeme způsob, jak vládní koalice – zaštitěna Ústavou – bude prosazovat jediný „správný typ“ hospodářské politiky – ten svůj. Bez ohledu na cokoli, především na skutečný vývoj ekonomiky.

Podle našeho názoru je vytvoření Národní rozpočtové rady zcela zbytečné. Je to jen další pokus jak vzdálit rozhodování o hospodářské politice od volených institucí. Je zde snaha vytvořit jakýsi „superdozor“, či lépe řečeno kuratel nad rozhodováním vlády a nepřímo i Parlamentu. Na tom nic nemění, že tuto Radu by měl volit Parlament.

Komu je vlastně tato Rada odpovědná? Parlamentu? Nese nějaké důsledky za své chybné rozhodování, nebo je tu jen od toho, aby prohlásila, že podíl dluhů na HDP je...? Prostě zavádí se tu institut jakýchsi neomylných soudců - „pomazaných hlav“, které vědí vše a těm dole nařizují, co mají dělat. Je to skoro jako jakýsi kolektivní otec, který trestá své nezdárné děti, které žijí v rozmařilosti a přepychu...

Přitom samotná Rada rozhodně nechce žít skromně. Důvodová zpráva hovoří o 12 mil. Kč pro členy prezidia – bude jich 12, nebo ještě méně? Pro aparát o 10 až 15 lidech je na platy uvažováno 15 mil. Kč a celkově pak na celou Radu 50 mil. Kč. Jistě to stát unese, ale pro koho jsou vlastně tato teplá místečka uchystána?

Nelze se totiž zbavit pocitu, že tímto zákonem se snaží současná vládní koalice „podtrhnout nohy“ příští vládě. Prostě vytvořit pro ni takové podmínky, které bude mimořádně obtížné zvládnout. A to při vědomí, že v příštích letech to nebude tato současná koalice, která bude vládnout. Řečeno velmi stručně – tu špinavou práci nechť za nás udělá někdo jiný.

„Finanční ústava“ je zcela zbytečná. Pokud zde bude u moci vláda, která chápe, jaké procesy v ekonomice probíhají, která umí racionálně reagovat na změnu podmínek vývoje ekonomiky, na hospodářskou krizi atd., pak je tato instituce zbytečná a je jen pokusem zajistit někomu dobré bydlo. A jak jinak než ze státních peněz...

Zpracovali: Ing. M. Fassmann, Ing. J. Ungerman, CSc.